Инсонни

билиш учун

уни

севиш керак.

Л.Фейербах.

2004 йил

МЕҲР ВА МУРУВВАТ ЙИЛИ

www.ziyouz.com kutubxonasi

РОМАННИНГ ОЙДИН ЙЎЛИ

Ўтган асрнинг 80-йилларидан бошлаб, мамлакатда рўй берган жиддий сиёсий-иқтисодий ва маънавий бўҳронлар оғир карвон роман жанрининг ривожини, дастлаб, бироз сусайтириб қўйгандек туюлди. Бу сусайиш унинг инсон турмуши ва ижтимоий жамиятда юз бераётган тезкор воқеа-ҳодисаларни дабдурустдан идрок этолмай қолганлигида эмас, балки роман жанри табиатан кенг қамровли, кўп тармоқли, имконияти ва миқёси катта ҳамда ранг-баранг кўринишли мураккаб санъат асари бўлганлигидан атрофда кечаётган воқеаларни саралаши, таҳлил этиши, халққа қайта ҳикоя қилиб бериши лозим бўлган жиддий муаммо ва образларни танлаб олишидаги мураккабликлар билан ўлчанади.

Ўқувчилар эса чанқоқлик билан роман кутарди. Бу эҳтиёжни қондириш истагида аксар адиблар ўзларини таржимага урдилар. Таржима икки томонлама фойда келтирди: биринчидан, қисқа муддатда ўзбек китобхонлари А.Камю, Ф.Кафка, Г.Маркес, Б.Пастернак, М.Булгаков сингари ёзувчиларнинг юксак бадиий ва фалсафий асарлари билан танишиш имкониятига эга бўлдилар. Иккинчи томондан, бу асарлар адибларимизнинг ижодий лабораториясига Ғарб адабиётига хос ифода усуллари ҳамда нутқ шаклларини олиб кирди. Кўп йиллар мобайнида ўзбек адабиёти учун эшиги тақатақ беркитилган модернизм хазинасига йўл очилди. Натижада ўзбек насрида ҳам қисқа муддатда кашфиётнинг турфа ранглари билан жилоланган катта-кичик асарларнинг дунёга келишига имконият яратилди.

Истиқлол даврига келиб, роман жанри ўзининг тарихий тажрибаларига таянган буюк Шарқнинг бадиий ва фалсафий анъаналарини ижодий давом эттирган ҳолда баён ва тасвирлаш усулларида жиддий ижобий натижаларга эришди. Сўнгги йиллар романлари воқеалар тизимининг кутилмаган тасодифларга бойлиги, мифлар, афсона ва ривоятлардан ўринли ҳамда унумли фойдалана билиши, маданий-маънавий ва диний қадриятларимизнинг барҳаётлигини исботловчи тасаввуфий қарашларни сингдиришга уриниши билан эътиборни тортмоқда. Бу борада Шукур Холмирзаев, Омон Мухтор, Тоғай Мурод, Хуршид Дўстмуҳаммад, Асад Дилмурод, Шойим Бўтаев кабиларнинг хизматини алоҳида таъкидлаш ўринлидир. Чунки улар яратган романлар ўзининг баён услубидаги кўп овозлилик, тасвирдаги мажозийлик фазилатлари билан аввалги босқичда яратилган асарлардан тубдан фарқланиб туради.

Негаки, ўзбек романи кейинги йилларда ўзининг Шарқ адабиётига хос азалий фазилатлари ҳисобланган шартлилик, рамзийлик тамойилларига қайтиши туфайли тасвир имкониятларини беқиёс даражада кенгайтирди. Мажозий тил билан ҳикоя қилинган асарларда ўтмиш билан бугун, фано билан бақо, замон билан макон бир нуқтада бирлашади, бир пайтнинг ўзида ҳаракатланаверади. Бу ҳолат битта қалб драмаси орқали аён бўлади. Бу, аслида Шарқ фалсафаси бўлиб, унинг тасвир йўналишига, менимча, Ғарб модернизмининг лаҳли йўқдир.

Дарҳақиқат, истиқлол туфайли ўзбек романлари бағрига бадиий адабиётнинг азалий фазилатларидан шартлилик, мажозий тасвир қайтиб келди. Бундай тасвирлаш усуллари ўзимизнинг бой ва ранг-баранг халқ оғзаки ижодига ҳам, мумтоз адабиётимизга ҳам хос эди. Халқ эртаклари ва достонларидаги қаҳрамонларнинг кўплаб ғайритабиий воқеаларга, масалан, сафарга кетаётган йўловчининг парилар, девларга дуч келиши, қудуқдан сув олмоқчи бўлганда пақирга одам ёки ялмоғизнинг илашиб чиқиши, қудуқнинг ичига тушиб, аллақандай саргузаштларни бошидан кечириши, Фарҳоднинг деву аждаҳолар билан олишиб, уларни бир зарб билан енгиши, Мажнуннинг саҳрода ваҳший ҳайвонлар билан «дўстлашиб» бирга яшаши ўқувчини ажаблантирмайди.

Шу нақтаи назардан таниқли ёзувчи Омон Мухторнинг бири-биридан қизиқарли, бири-бирига ўхшамайдиган «Минг бир қиёфа», «Кўзгу олдидаги одам», «Ффу», «Тепаликдаги хароба», «Афлотун», Шукур Холмирзаевнинг «Динозавр», Асад Дилмуроднинг «Фано даштидаги қуш», Хуршид Дўстмуҳаммаднинг «Бозор», Улуғбек Ҳамдамнинг «Мувозанат» романлари характерлидир. Уларда рамзий тил, мажозий тасвир воситалари ўзаро қоришиб кетганлигидан айрим ҳодисалар ўқувчи тасаввурига сиғмай ҳам қолади.

Истиқлол йилларида дунёга келган романлар ўзининг сюжет ва композицион қурилишидаги хусусиятлари билангина эмас, балки нутқий кўринишлари жиҳатидан ҳам ранг-баранг ва қизиқарлидир. Ҳозирги ижод аҳли ҳар бир сўзнинг ички

www.ziyouz.com kutubxonasi

имкониятларидан, маъно қудратидан унумлироқ фойдаланишга алоҳида эътибор бермоқда. Эндиликда маънавий-маърифий жиҳатдан янгиланиб бораётган халқимизнинг ҳозирги авлоди бадиий нутқнинг бундай янги кўринишларини тўғри қабул қилолмас экан, у ҳолда ҳеч ким, шу жумладан, ҳар қандай талантли ёзувчи ҳам бундай нутқ шаклларини кундалик адабий истеъмолга олиб киролмайди ва унинг яшаб қолишига кафиллик беролмайди. Афсуски, адабиётимизда ана шундай нутқий инфляцияга учраган асарлар ҳам аҳёнда бўлса-да, учраб турибди.

Аввало, шуни алоҳида таъкидлаш зарурки, ҳозир яратилаётган айрим романларда тилга олгудек муаммо, кейин ҳузур қилиб айтиб бергудек сюжет йўқ. Шу боисдан уларда тасвирланаётган қаҳрамонлар (агар улар шу номга лойиқ бўлсалар...) ё нуқул гапирадилар, ўйлайдилар ёки фақат ҳаракат қиладилар, холос. Аммо гапларида на мантиқ, на маза-матра бўлмаганидек, ҳаракатларида ҳам на тартиб, на ишонч мавжуд. Сўнгги йилларда яратилган ва айрим адабиётшуносларнинг таҳсинига сазовор бўлган Тўхтамурод Рустамнинг «Капалаклар ўйини», Солиҳ Қаҳҳорнинг «Дайди қизнинг хасрати», Олимжон Холдорнинг биратўла уч романдан иборат трилогияси каби асарлар юқорида айтилган камчиликлардан холи эмас.

Энг муҳими, уларда романбоп муаммо етишмайди. Маълумки, роман халқнинг ижтимоий-сиёсий, маънавий-маърифий ҳаётида ва қалбида рўй берган инқилобий ҳодисаларни тасвирлашга мойил жанрдир. Сўз билан семиртирилган ҳар қандай асарни роман деб тавсия этиш ижодга енгил-елпи қараш оқибатидан бошқа нарса эмас. Ўнлаб қиссалари билан жаҳонга танилган Чингиз Айтматов «Нега роман ёзмайсиз?» деб сўраганларида ҳали роман ёзишга тайёр эмасман, деб жавоб берган эди. Адабий жамоатчилик томонидан роман сифатида тан олинаётган «Шайтанат» асари муаллифи Тоҳир Малик уни қисса деб эълон қилди. Бу фақат санъаткорнинг камтарлиги эмас, балки юки оғир роман жанри олдидаги масъулиятни ҳис қилиши ҳамдир. Юқорида номлари тилга олинган адибларимизда эса, ана шундай масъулият етишмаслиги сезилиб турибди.

Аслини олганда, бугунги кун адибининг кундалик ташвишлари, уни қийнаётган ўй-фикрлар, айтмоқчи бўлган гапи, ёзилажак романдагидан ўн чандон қизиқарлироқ ва муҳимроқдир. Фақат улар ана шу айтиладиган гапнинг энг сарасини танлаб, тартибга солиб, чегаралаб олмоқлари, манзилни аниқ кўзламоқлари шарт. Акс ҳолда, кашфиётлар денгизининг пўртаналари уларни четга улоқтириб юбориши табиий. Ушбу асарларда кўзга ташланадиган бош камчилик воқелик инфляцисининг кучлилигидир. Бу қусур айниқса, «Капалаклар ўйини»да аниқ сезилади. Баён қилиш усули асар номига мос равишда капалакларнинг учишига ўхшайди. Бироқ капалаклар маълум мақсад билан учсалар, баёнда на тартиб бор, на мақсад аниқ эмас. Ёзувчи хаёлига нима келса, тартибсиз тарзда киритаверади. Натижада на макон, на замон, на қаҳрамон ўқувчининг кўз ўнгида аниқ намоён бўлмайди.

Романга зироат ва зираворшунослик факультетининг (муаллиф уни «куллиёт» деб беради) талабаси Бадал Армоннинг «Кетаман! Барибир бош олиб чиқиб кетаман!» деган сўзлари асос қилиб олинган. Аммо қаҳрамоннинг ўзи учун «беъмано туюлган ҳаётдан бош олиб чиқиб кетишга аҳд» қилганлиги ёзувчи томонидан бадиий жиҳатдан кўрсатиб берилмайди. Бора-бора баён шу қадар бачканалашиб кетадики, сўзгина эмас, балки бутун-бутун иборалар қайта-қайта такрорланаверади. Одатда такрорнинг ҳам ўзига яраша вазифаси бўлгувчи эди, афсуски, бу баёндаги такрорлар ортиқча гапвозликни вужудга келтиради, холос. Масалан, китобнинг 205-208 саҳифаларида маҳалла болаларининг Эшим иш-ш оғилига киришлари ҳақидаги ҳикоя асарнинг умумий ғоявий мундарижасига нима дахли бор?

Онг оқими асосига қурилган бу роман воқеалари орқали айтилмоқчи бўлган фалсафани профессор Санжар Содиқ зукколик билан таъкидлаганидек, «Бирон танқидчи синчиклаб ўқиш натижасидагина тушунтириб бермаса, оддий китобхоннинг англаб етиши амри маҳол кўринади.» Аксинча, тадқиқотчи З.Пардаева «Капалаклар ўйини»ни «бугунги ўзбек романи эришаётган мўъжиза ютуқлар сирасига» киритади ва уни сал бўлмаса XX-асрнинг сўнгги ўн йиллигида яратилган энг оригинал асар деб баҳолайди.

Ўқувчига етказиладиган фикр қанчалик аниқ бўлса, санъаткор шунча кўпроқ маънони илгари сура олади. Ноаниқлик, мавҳумлик бадииятнинг душманидир.

Шуниси эътиборга лойиқдирки, кейинги йилларда яратилаётган романларда бадиий нутқнинг янгича кўринишлари асарнинг жозибадорлигини оширмоқда, унга узоқ умр бағишламоқда. Шу нуқтаи назардан деярли ҳар бир асарида янгиликка интилиб, шакл ва мазмун ҳамда бадиий тил имкониятларидан унумли фойдаланиб, ўқувчилар меҳрини қозонаётган Хуршид Дўстмуҳаммад, биринчи романи «Мувозанат» билан китобхонлар ва адабий жамоатчилик назарига тушган Улуғбек Ҳамдам асарлари характерлидир. Хуршид Дўстмуҳаммад ўзининг «Бозор» романи билан ижодий баркамоллик сари яна бир дадил қадам ташлади. Олдиндан айтиб қўйишим мумкин: ҳали романда чуқурроқ, кенгроқ

www.ziyouz.com kutubxonasi

ишланишга муҳтож ўринлар бор. Хусусан, менга Фозилбек ҳозирча характер даражасига кўтарилмагандек туюлди. Боз устига, у романда фаол эмас, шунчаки муносабат воситаси, холос. Инчунун, Фозилбек ҳам «Оромкурси» қиссасидаги Кўклам Тонготаров сингари ўз кўзлаган мақсади йўлида дадилроқ бўлганида роман, шубҳасиз, ютарди. Яна шуни алоҳида таъкидлаш ўринлики, адибнинг ҳикоя ва қиссаларида исмлар зиммасига маъно юклаш маҳорати романда тағин ҳам кенгайган ва чуқурлашган.

«Бозор» романи сиртдан қараганда муаллиф-ёзувчи томонидан ҳикоя қилингандек туюлса-да, аслида, баённга асосий қаҳрамон Фозилбекнинг қарашлари, муносабати, ҳис-туйғуси сингдириб юборилган. Шундан келиб чиқиб, ушбу асар баёни ёзувчи ва қаҳрамон овозларининг чатишувидан ташкил топган полифоник роман дейиш мумкин. Ҳикоячи-муаллиф бозорга, одамларга, жамиятга, нарса ва ҳодисаларга Фозилбек кўзи билан қарайди, унинг фикрлаши орқали муносабат билдиради, қарашлари орқали баҳолайди. Қаҳрамонининг исми ҳам бежиз Фозилбек деб (олим, билимдон) аталмаган. Шу боисдан ўқувчи романдаги иккиовозли нутқнинг ўта фалсафий мушоҳада асосига қурилганидан ажабланмайди. Фозилбек ҳеч қаерда ишламайди, фақат бозор айланади, холос. Унинг бозор айланищи боболари сингари савдо-сотиқ билан шуғулланишга ёки отаси каби мансабдор бўлишга ишқибозлигидан эмас. Аслида, отаси Қосимбек ҳам уни бошқа ўғиллари қатори кўп марта бозорга аралашишга, пул топиш йўлларини ўрганишга ундаган. Фозилбек эса: «Бу ёруғ дунё учун пул ҳасратида яшамайдиган бир далли-девона ҳам керак-ку!» деб унамаган.

Фозилбекнинг айнан мана шу мушоҳадасидан адибнинг асосий ниятини илғаб олиш мумкин: бу ёруғ дунёда кўпчилик шахсий манфаат ва нафс балосига учраган. Уларни кун сайин болалаб, бардамалаб кетаётган ана шу Ножинс исканжасидан қутқариш керак! Лекин қандай қилиб? Афсуски, романдан бу саволга аниқ ва лўнда жавоб тополмаймиз, аммо кўнглимизда тугун ҳам қолмайди. Негаки, Фозилбек бозорда турли одамлар билан учрашади, мулоқотда бўлади. Инсофийлар ҳаракати мавжудлиги ҳақида ҳам хабардор бўламиз. Буларнинг барчаси «ўзи асли найранг бозор»и бўлган бу ҳаётнинг ўнгланишига, Фозилбек ва Қадрия сингари ҳалол, пок авлоднинг дунёга келишига умид бағишлайди.

Романда муаммолар ғоят кўпайиб кетган. Ёзувчини шу куннинг барча масалалари, дардлари, ҳатто «одамларда меҳр-оқибат камайганидан тортиб, сичқон урчиганигача, ажабтовур махлуқ пайдо бўлганидан то ернинг чўкишигача» ташвишга солади ва уларни романга киритаверади. Аслида, бозор бўлгандан кейин шундай бўлиши табиийдек ҳам кўринади. Чунки бозорга ҳамма нарсани олиб кириш мумкин. У ерда айрим нарсаларнинг ўтмай қолиши бозорнинг кундалик йўсинига ҳалақит бермаганидек, романда тилга олинган баъзи муаммоларнинг ечилмай қолиши ҳам билинмайди.

Юқорида айтилганидек, образлар хатти-ҳаракатидан бошлаб ҳар бир сўзигача тўла равишда рамзий маъно касб этган. Бироқ романда шартли элементлар, тасвирлар шу қадар кўпайиб кетганки, уни тушуниб, мағзини чақиб олишга баъзан ўқувчининг ақли бовар қилмай қолади. Бу, айниқса, роман сўнггида берилган чойхона тасвири ва унда қўлланилган рамзий деталларнинг қандай маъно англатиши мураккаблигида аниқ кўринади. Бу мажозий тасвир англатган маънони тўла англаб етиш учун ё ҳозирги ўқувчида ҳам замонавий-фалсафий, ҳам диний-тасаввуфий билим тўла шаклланган бўлиши ёки ёзувчининг ўзи унинг ҳузурига бориб тушунтириб бериши керак.

Иқтидорли адиб Улуғбек Ҳамдамнинг «Мувозанат» романида ҳам худди «Бозор» асаридаги сингари асли найрангбозор бўлган дунёда мувозанатнинг бузилиши оқибатида айрим шахсларнинг фожиага учраши, баъзиларнинг эса ўзини ўнглаб олишга куч, ирода топа олганлиги ҳақида ҳикоя қилинади. Романнинг асосий қаҳрамони Юсуф тимсолида ўткинчи ҳаёт кемасида чайқалаётган инсонларнинг ботинан ва зоҳиран кураши, бунда қийинчилик билан бўлса-да, ўзликни англаш жараёни акс эттирилади. Юсуф ўзи билан қаттиқ курашади, илмга, ҳалолликка интилган Юсуф охири мол-дунё ҳамда нопоклик йўлидан кетаётган Юсуфни енгади. Бу жараён осонликча рўй бермаганлиги асардаги Миразим, Саид, Амир тимсолидаги қиёсий талқинда янада аниқроқ намоён бўлади.

Роман композицион жиҳатдан пухта қурилганлиги билан ҳам ажралиб туради. Ҳар бир боб асар марказига олинган тўртовлондан бирининг ҳаётидаги мувозанат бузилишининг сабабларини очишга бағишланади. Шу сабабдан уларнинг биронтасини ҳам алмаштириб ёки қисқартириб бўлмайди. Бу фалсафий талқинларда ҳаёти ифодаланаётган характер табиатига мос оҳанг танланади ва ушбу восита қаҳрамоннинг руҳий оламига чуқурроқ кириб бориш имконини беради. Натижада, китобхон ҳар бир образнинг кечаги, бугунги ва эртанги кунидан, қисматидан тўла хабардор бўлади. Масалан, Амирнинг қисмати тўғрисида гап кетган бобларда сокин ғамгинлик, унинг табиатига мос равишда тасаввуфий руҳ, ачиниш оҳанги сезилса, Саиднинг фаолияти таҳлил этилган бобларда осойишта фалсафий мушоҳада оҳанги устувор,аксинча, бойлик исканжасида

www.ziyouz.com kutubxonasi

ўралашиб қолган, на жисман, на маънан қийналмай яшаётган Миразим ҳақидаги боблар қандайдир лоқайдлик, бепарволик оҳанги билан суғорилган.

Романда айтилмоқчи бўлган фикр ҳам тарқоқ эмас. 96-бобдан бошлаб ёзувчининг асосий нияти, яъни, ҳаётда мувозанатни тенг сақлаш ҳақидаги фикрлари илгари сурилади. Бу хулоса ўқувчини ўйлашга, мақсадни аниқ қўйиб олға интилишга ундайди.

Хуллас, ўзбек романининг ойдин йўли фақат Ғарб адабиётининг ифода усулларини ўзлаштириш, унинг анъаналарига билиб-билмай эргашиб, гўё «янгилик» кашф этишдагина эмас. Бундан кўп сонли ўқувчилар оммасининг азият чекаётганлигини эсдан чиқармаслик шарт. Назаримда, ўзбек романчилик мактабининг асосчиси Абдулла Қодирий берган барҳаёт сабоқлар ҳозирги романнависларга ҳам дастур ул-амал бўлмоғи керак: ««Ўтган кунлар»ни ёзар эканман, кўз ўнгимда ҳар доим ўқувчи оммамиз турди». Бинобарин, янгича ифода усуллари ва нутқ шаклларини ҳозирги ўқувчи оммасига оз-оздан сингдириб бориш ўринлидир. Акс ҳолда, ҳали тиши чиқмаган чақалоққа қурут шимишни мажбур қилиш билан баробардир.

Йўлдош Солижонов,
филология фанлари доктори

АДАБИЁТ АБАДИЙ

* * *

Маҳмудхўжа Беҳбудий бундан 100 йил бурун (1904 йил) «Китоб ул-атфол» («Болалар учун китоб»), «Мухтасари тарихи ислом» («Қисқача ислом тарихи») асарларини ёзган эди.

У 85 йил муқаддам (1919 йил) ҳар хил маърифат душманлари иғвоси билан Қаршида ушланиб, амир Саид Олимхон фармони билан қатл қилинган. Ўшанда 44 ёшда эди.

* * *

Маърифатпарвар буюк инсонлардан яна бири — Абдулла Авлоний бундан 70 йил бурун (1934 йил) 56 ёшида вафот этган эди.

* * *

Ўтган асрнинг буюк адибларидан бири — Садриддин Айний вафот этганига бу йил 50 йил бўлди (1954 йил). Ўлимидан сал олдин у тўрт жилддан иборат «Эсдаликлар» асарини ёзиб тугатган эди.

* * *

Қувди мени жоҳиллар ўшандоғ ватанимдан,
Лекин кува олмас суҳанимни даҳанимдан...

Ажойиб шоир ва арбоб, хушчақчақ, мард инсон Муҳаммад Шариф Сўфизода бундан 70 йил бурун (1934 йил) «Байрам нашидалари» деган достонини ёзган эди.

* * *

Ўзбек адабиётининг кўзга кўринган вакилларидан Ғози Юнус (Юнус Муҳаммад ўғли)нинг «Заҳҳоки морон» («Илонлар ҳукмидаги Заҳҳок») драмаси XX аср бошида жуда машҳур эди. Асар биринчи бора бундан 85 йил муқаддам (1919 йил) Маннон Уйғур режиссёрлигида «Колизей» театрида саҳна юзини кўрган эди.

* * *

Адиб ва санъаткор Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий бундан 75 йил бурун (1929 йил) фожеали ҳалок бўлган эди. Унинг ижоди ҳам асосан, маърифатпарварлик ғоялари билан тўлғин. Ҳамза ижоди баъзи бир баҳслар уйғотганига қарамай, унинг шеър ва ғазаллари, драмалари адабиётимиз тарихида ўз ўрнига эга.

www.ziyouz.com kutubxonasi

МУНДАРИЖА

СЎЗ СЎРАЙМАН

Муртазо Қаршибой. Эзгулик меҳрдан бошланади.. 5

КЕЧА ВА БУ КУН

Шарат Сабҳарвал. Дўстлик кўприклари. 9

ШОИРУ ШЕЪРУ ШУУР

Абдулла Шер. Нурга айланиб ҳар сўз... 12

Шукур Қурбон. Уйғотамиз юрақдаги ғурур ва орни. 15

Чоршамъ. Кўзларимга тўлди муҳаббат оташи. 19

АСРЛАР, АСАРЛАР

Набижон Боқий. Чингиз афандига мактублар. 23

Тилаб Маҳмудов. Чўқай полвон. Ҳикоя. 88

Ҳасан Манзуров. Бойбува. Ҳикоя. 92

Асрор Низомов. Абдулла. Ҳикоя.. 98

ШЕЪРИМ, СЕН ЛАЙЛИ

Фармон Худойбердиев. Кўнгил бир дам ором истайди. 80

Тошпўлат Ахмад. Эзгуликнинг сувидан қадр ниҳоли ўсгай.. 82

Муҳтарама Туркой. Дарё кўнглим, дарёдай оқ. 84

Сафар Оллоёр. Расминг кўзим қорачиғида.. 86

ШАХС ОЛАМИ

Сарвар Очилов. «Валийлик денгизининг гавҳари...» 103

ТАБАРРУК ТУПРОҚ

Хуршид. «Девони Шоҳидий»дан. 108

Роза Азизова. Мунаввар 121

ҲИКОЯЛАР ХАЗИНАСИ

Пу Сунглинг. Ҳикоялар 113

УНУТМАС МЕНИ БОҒИМ

Азиз Қаюмов. Гўзал инсон ва баркамол ижодкор 135

Зуҳра Умарбекова. Бағри бутун инсон. 138

АДАБИЙ ДАВРА

Ваҳоб Раҳмонов. Сўз ва маъно сеҳгари. 142

Шоира Аҳмедова. Адабий-танқидий мактуб 145

Салима Умарова. «Менга сўймакликни ёзибди Худо» 147

Йўлдош Солижонов. Романнинг ойдин йўли. 150

ГУЛҚАЙЧИ

Муҳаммад Хайруллаев. «Фарғона афандиси» изидан. 154

Матн терувчилар Ф. Ҳайдарова, М. Файзиева

* Муаллифлар фикри таҳририят фикри деб қабул қилинмасин. Таҳририятга келган бир босма табоққача бўлган материаллар муаллифларга қайтарилмайди. * Таҳририят ўз тавсиясига кўра амалга оширилган таржима асарларини қабул қилади. * Ойнома матбаасига оид нуқсонлар (саҳифалар етишмаслиги, чалкаш босилгани) бўйича ушбу ташкилотга мурожаат қилинг: Тошкент-29, Буюк Турон кўчаси, 41. «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси * Обунага монеълик кўрсатилса ёки ойнома ўз вақтида етиб бормаса Тошкент — 700000, Амир Темур тор кўчаси, 2. Республика матбуот тарқатиш марказига мурожаат қиласиз.

Теришга берилди 19.03.2004 й. Босишга рухсат этилди 15.03.2004 й. Қоғоз бичими 70x108$^{1}/_{16}$. Офсет босма усулида 2-қоғозга босилди. Босма табоғи 10. Шартли босма табоғи 14. Шартли-рангли босма табоғи 14,7. Нашриёт ҳисоб табоғи 15,4. Адади 1200 нусха. Буюртма № 67.

ЧАКАНА САВДОДА БАҲОСИ КЕЛИШИЛГАН НАРХДА
«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси.
700000, Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41

www.ziyouz.com kutubxonasi